

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Název školy	Gymnázium, Šternberk, Horní nám. 5
Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0218
Šablona	I/2 Inovace a zkvalitnění výuky směřující k rozvoji čtenářské gramotnosti
Označení materiálu	VY_12_INOVACE_Pos_12
Vypracoval(a), Dne	Mgr. Jitka Pospíšilová, 27.11.2013
Ověřeno (datum)	29.11.2013
Předmět	Český jazyk
Třída	V. A
Téma hodiny	Česká poezie na počátku 20. století
Druh materiálu	Pracovní list
Anotace	Práce s pracovním listem. Písemné odpovědi na otázky.

1. Přečtěte si ukázkou, jejímž autorem je Jiří Wolker. Báseň se jmenuje Svatý Kopeček.
 - a) Či tvorbu kterého autora ti to připomíná?
 - b) Která témata, místa, věci, osoby se v ukázce objevují? Konkrétní příklady?
 - c) Jaký princip je při tvorbě použit?
 - d) Které termíny z hlediska literární teorie najdeš? Uveď příklady.

Žlutavý kostel vlá na hoře zelené,
to je korouhev této krajiny tiché a svěcené,
to je Svatý kopeček u Olomouce, místo pro poutníky a výletníky,
osada dodávající dělníky továrně Kosmos a továrně na hřebíky,
panna Maria se zde zjevila a stále zjevuje se
babičkám s nůšemi a dětem na chrástí v lese,
zde jsou mé prázdniny od narození až do let dvaceti
v borových pasekách a lískovém houští dobře zasety,

a já jsem procesí dychtivé božího slova,
přicházím z daleké Prahy a rodného Prostějova,
dospělý chlapec, student a socialista,
věřící v sebe, železné vynálezy a dobrého Ježíše Krista,
dubnové stromy, silnice bílá a přec smutného něco tu je,
jdu navštívit babičku chorou a dědečka, který ji ošetřuje.
Zvonek na konci chodby na drátě železném,
chodba, vonící každý rok stejně břídlíkovým kamenem,
sednička malá, za okny celý les sedí v květináči,
zmodralé ruce a šedivé vlasy na smutné posteli pláčí.

Když jsem jak děcko byl nemocný, tož jste mi, babičko, pomeranče nosívala,
až dětská nemoc se nakonec jak dřevěná hračka rozlámala,

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

já bych vám také rád něco přinesl, však vy už si hrát nemůžete,
svačinu u stolu pojídám, za okny třešně kvete,
o svém životě vám vykládám s velikou silou a nadějí,
mysle, že mladá slova jak teplý čaj srdce vám zahřejí,
já zdravý jsem ještě a myslím, že smrt je jen nemoc jak ostatní nemoci,
chtěl bych vám rukama svýma od všeho bolestného pomoci,
ale vaše oči - dvě černé nitky, a na nich tělo jak těžká rána vizi,
stále jen říkají: něco jiného my - a něco jiného ty jsi!

Náhle se ocitám v lese, pátá hodina na věži daleké bije,
oči na kolenou přijímají známé věci a v prsou slavnostně mi je,
soustřeďuji se jak kamének spadlý do studánky uprostřed lesa,
ulice, komíny, tramvaje, noviny, sklepníci vstoupili na nebesa,
dnes budou z nich hvězdy a do snů budou mi svítit,
na této cestě jsem kdysi moh' otakárka feniklového chytit -
- a to nejsou cesty, - to jsou truhlice plné bohatství všeho,
kdykoli tudy jsem šel, zůstal tu kousíček srdce,
teď všechno mi vracejí s úrokem dnešního odpoledne,
celý můj život jak květina se mi před očima zvedne,
jak generál o velké přehlídce přehlížím řady minulých let,
generál s praporem lásky k večeru sní, že dobude svět.

- a) _____
- b) _____
- c) _____
- d) _____

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

2. Přečti si báseň z díla J Wolкера. a) Charakterizuj hlavní „postavu“ b) přibliž příběh c) charakterizuj jazyk d) DÚ – báseň se nauč nazpaměť

Poštovní schránka na rohu ulice,
to není nějaká lecjaká věc.
Kvete modře,
lidé si jí váží velice,
svěřují se jí docela,
Psaníčka do ní házejí ze dvou stran,
z jedné smutná a z druhé veselá.

Psaníčka jsou bílá jako pel
a čekají na vlaky, lodě a člověka,
aby jak čmelák a vítr je do dalek rozesel,
- tam, kde jsou srdce,
blizny červené,
schované v růžovém okvěti.

Když na ně psaní doletí,
narostou na nich plody
sladké nebo trpké.

- a) _____
b) _____
c) _____

3. Přečti si ukázkou a zodpověz otázky. a) hlavní postavy b) děj c) závěr d) charakteristika jazyka d) jazykové prostředky

Balada o očích topičových

Utichly továrny, utichly ulice,
usnuly hvězdy okolo měsíce
a z města celého v pozdní ty hodiny
nezavřel očí svých jenom dům jediný,
očí svých ohnivých, co do tmy křičí,
že za nimi uprostřed strojů, pák, kotlů a železných tyčí
dělníků deset své svaly železem propletlo,
aby se ruce a oči jim změnily ve světlo.
"Antoníne, topiči elektrárenský,
do kotle přilož!"
Antonín dnes, jak před lety dvaceti pěti,
železnou lopatou otvírá pec,
plameny rudé ztad syčí a letí,
ohnivá výheň a mládenec.
Antonín rukama, jež nad oheň ztuhly,
přikládá plnou lopatu uhlí,

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

a že jen z člověka světlo se rodí,
tak za uhlím vždycky kus očí svých hodí
a oči ty jasné a modré jak květiny
v praménkách drátů nad městem plují,
v kavárnách, v divadlech, nejraděj nad stolem rodiny
v radostná světla se rozsvěcují.
"Soudruzi, dělníci elektrárenští,
divnou ženu vám mám.
Když se jí do očí podívám,
pláče a říká, že člověk jsem prokletý,
že oči mám jiné, než jsem měl před lety.
Když prý šla se mnou k oltáři,
jako dva pecny velké a krásné byly,
teď prý jak v talířku prázdném mi na tváři
po nich jen drobinky dvě zbyly."
Smějí se soudruzi, Antonín s nimi
a uprostřed noci s hvězdami elektrickými
na svoje ženy si vzpomenou na chvíli,
které tak často si dětinsky myslely,
že muž na svět přišel, aby jim patřil.

A Antonín zas, jak před lety dvaceti pěti,
jen těžší lopatou otvírá pec.
Těžko je ženě vždy porozumět,
má jinou pravdu a pravdivou přec.
Antonín očí květ v uhelné kusy
přikládá, neví snad o tom, - spíš musí,
neboť muž vždycky očima širokýma
se rozjet chce nad zemí a mít ji mezi nima
a jako slunce a měsíc z obou stran
paprsky lásky a úrody vjíždět do jejích bran.
V tu chvíli Antonín, topič mozolnatý,
poznal těch dvacet pět roků u pece, u lopaty,
v nichž oči mu krájel plamenný nůž,
a poznáv, že stačí to muži, by zemřel jak muž,
zakřičel nesmírně nad nocí, nad světem vším:

"Soudruzi, dělníci elektrárenští,
slepý jsem, - nevidím!"

Sběhli se soudruzi
přestrašení celí,
dvěma nocemi
domů jej odváděli.
Na prahu jedné noci
žena s děckem sténá,
na prahu druhé noci

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

nebesa otevřená.
"Antoníne,
muži můj jediný,
proč tak se mi vracíš
v tyto hodiny?
Proč jsi se miloval
s tou holkou proklatou,
s milenkou železnou,
ohněm a lopatou?
Proč muž tu na světě
vždycky dvě lásky má,
proč jednu zabíjí
a na druhou umírá?"
Neslyší slepec, - do tmy se propadá
a tma jej objímá a tma jej opřádá,
raněné srdce už z hrudi mu odchází
hledat si ve světě jinačí obvazy,
však nad černou slepotou veselá lampa visí,
to není veselá lampa, - to jsou oči čísi,
to jsou oči tvoje, jež celému světu se daly,
aby tak nejjasněji viděly a nikdy neumíraly,
to jsi ty, topiči, vyrostlí nad těla zmučené střepy,
který se na sebe díváš, ač sám ležíš slepý.
Dělník je smrtelný,
práce je živá,
Antonín umírá,
žárovka zpívá:
Ženo má, - ženo má,
neplač!

- a) _____
- b) _____
- c) _____
- d) _____

4. Vysvětli následující pojmy + najdi příklad.

- a) balada - _____
- b) téma - _____
- c) motiv - _____
- d) oslovení - _____
- e) metafora - _____
- f) metonymie - _____
- g) přechodník - _____
- h) přirovnání - _____

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Zdroj: MAŠKOVÁ, Drahúše. Čítanka 3: k Literatuře - přehledu SŠ učiva. 1. vyd. Třebíč: Petra Velanová, 2006, 207 s. Maturita (Petra Velanová). ISBN 80-868-7300-5.

Foto: J.Pospíšilová